

ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Матвійчук Наталія

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Світовий досвід засвідчує, що ефективною складовою механізму забезпечення енергетичної безпеки держави є економічні інструменти, до яких відносять:

- бюджетні субсидії та субвенції на виконання науково-дослідних робіт у сфері енергозберігаючих технологій і нетрадиційних видів енергії, на виробництво та освоєння нових видів енергозберігаючої техніки та технологій, на здійснення енергозберігаючих заходів;
- відшкодування збитків, заподіяних порушенням чинного законодавства, штрафи;
- «зелений» тариф для виробників електроенергії з відновлюваних джерел;
- митні тарифи (звільнення від ввізного мита енергозберігаючого обладнання, матеріалів тощо)
- встановлення підвищених норм амортизації енергозберігаючих основних фондів;
- рентна плата за спеціальне використання природних ресурсів;
- екологічний податок за забруднення навколишнього середовища та інші платежі за шкідливі впливи на довкілля;
- кредитні (пільгове кредитування, компенсація кредитних ставок для реалізації заходів з енергозбереження та енергоефективності);
- податкові пільги підприємствам – виробникам енергозберігаючого обладнання, техніки і матеріалів, засобів вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів, виробникам обладнання для використання нетрадиційних та поновлюваних джерел енергії і альтернативних видів палива;
- податкові пільги підприємствам, які використовують устаткування, що працює на нетрадиційних та поновлюваних джерелах енергії, альтернативних видах палива;
- ціноутворення на ринках електроенергії та теплопостачання;
- житлові субсидії на оплату комунальних послуг та ін. [1, с. 35-37].

Економічні інструменти в умовах ринкової економіки мають виконувати не лише фіскальну функцію – рентна плата, екологічний податок, штрафи (накопичення коштів у загальнодержавному і місцевих бюджетах для реалізації енергозберігаючих програм), але й бути інструментами мотивації суб'єктів господарювання до

енергозберігаючої діяльності (податкові та кредитні пільги).

Незважаючи на те, що Закон України «Про енергозбереження» передбачає застосування підвищених норм амортизації енергозберігаючих основних фондів, діючі законодавчі та підзаконні акти не містять особливого механізму амортизації щодо зазначених основних засобів. Не застосовують на практиці також митні та податкові пільги для виробників та користувачів енергозберігаючого обладнання (більшість пільг було скасовано в 2014 р.) [2, с. 97-98].

Упродовж останніх років набули поширення та довели свою ефективність в Україні такі фінансові інструменти забезпечення енергетичної безпеки як: співфінансування енергозберігаючих програм та проєктів державою та місцевими органами влади; відшкодування державою 30 % кредиту, отриманого на придбання енергоефективного обладнання та матеріалів та 40 % кредиту, отриманого ОСББ та ЖБК на впровадження загальнобудинкових заходів (придбання енергоефективного обладнання, матеріалів тощо); відшкодування державою 20 % кредиту, отриманого на придбання негазових котлів; відшкодування місцевими органами влади частини кредиту, частини або усіх відсотків за кредитом, отриманим на енергозберігаючі цілі у рамках регіональних програм енергозбереження.

Незважаючи на значну кількість економічних стимулів до енергозбереження в житловому фонді, бюджетних коштів на їхню реалізацію в повній мірі не вистачає.

Соціальна політика держави щодо призначення житлових субсидій теж тривалий час ніяк не стимулювання населення економити енергоресурси і здійснювати енергозберігаючі заходи [3, с. 35], однак, починаючи з 2019 р. важливе значення в напрямі підвищення енергетичної безпеки починає відігравати монетизація субсидій.

1. Мельниченко О. Енергетична безпека: сутність і засоби державного регулювання. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління*. 2017. Вип. 1. С. 32-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNUCZUDU_2017_1_7 (дата звернення: 03.11.2019).

2. Матвійчук Н. М. Фінансове стимулювання енергозбереження в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України. Серія «Економіка природокористування»*. 2015. Вип. 25.7. С. 94-100.

3. Matviichuk N. M., Shulyk Y. V., Shmatkovska T. O. Financial incentives to energy saving in the housing sector of Ukraine. *Науковий вісник Полісся*. 2017. № 1 (9). ч. 2. С. 32-39.